

ZDEŇKA ŠPICLOVÁ:

ŽIDOKŘEŠŤANSKÝ PROUD V RANÉM KŘEŠŤANSTVÍ

opponentský posudek diplomové práce

Práce má 85 stran a je opatřena všemi náležitostmi.

Práce má promyšlenou strukturu. V první části se podrobně zabývá různými možnostmi, jak vymezit *židokřesťanství*. Ve druhé části zpracovává fragmenty židokřesťanských textů a rekonstruuje obraz tohoto proudu z jeho vlastních textů. Ve třetí části tento obraz konfrontuje s obrazem židokřesťanů v dílech církevních otců.

Židokřesťanství může být (podle různých, zde uvedených autorů) vymezeno na základě židovských představ, s nimiž pracuje, na základě etnicity, praxe nebo specifické christologie. Autorka zvažuje výhody i nevýhody jednotlivých vymezení. Pro svou práci definuje jako židokřesťany ty, kteří přijali křesťanství (přijali Ježíše jako mesiáše), ale pokračovali v židovském způsobu života (dodržování Zákona). Tuto definici pak v závěru rozšiřuje na *ty skupiny Ježíšových následovníků, kteří věřili v Ježíše, pokračovali v židovském způsobu života, považovali se za nástupce rané jeruzalémské církve a trvali na kontinuitě s dějinami Izraele.*

Ve druhé části se autorka zabývá zlomky tří (mimokanonických) židokřesťanských evangelií: Evangelia Hebrejů, Evangelia Nazorejců a Evangelia Ebjonitů, přičemž se opatrně přiklání k možnosti, že Evangelium Hebrejů a Nazorejců je možná jedno a totéž. V Evangeliu Hebrejů analyzuje vliv židovské sapientní tradice, vazbu na Ježíšovy bratry, kterými se zaštiťuje, a zejména význam christologie syna člověka. Pokud jde o vztah mezi ev Nazorejců a Hebrejů, uvádí i možnost, že církevní otcové je mohli mít ve dvou jazykových mutacích – hebrejsky a aramejsky. V Evangeliu Ebjonitů shledává zřetelné adoptionistické rysy, kritiku chrámového kultu a vegetariánství Ebjonitů.

Vedle evangelií analyzuje rovněž pseudoklementinské *Recognitiones*, které představuje jako jakési paralelní, židokřesťanské Skutky apoštolské – silně polemické vůči Pavlovi. Ve třetí části předně upozorňuje na tendenční podání církevních otců, kteří si vybírali do svých heresiologií právě to, co považovali za hereze, takže zkreslili celkový pohled. Na základě studia církevních otců i analýzy vlastních židokřesťanských zlomků pak autorka mluví o celé škále židokřesťanských proudů, která se rozpíná mezi nazorejci na

jednom a ebjonity na druhém konci. Nazorejci jsou židé i křesťané současně. Akceptují apoštola Pavla i pravověrnou christologii, ale dodržují židovskou praxi dodržování Zákona. Ebjonité odmítají apoštola Pavla a mají odlišnou (z pozdějšího pohledu nepravověrnou) christologii. Všechny tyto skupiny se odvozují od rané jeruzalémské církve, zejména od Jakuba Spravedlivého.

Zajímavý je autorčin postřeh, že se zejm. u ebjonitů snoubí důraz na dodržování Zákona se zásadním odmítáním obětí a obětních předpisů.

Práci považuji za zdařilou a přínosnou, navrhuji hodnocení A